

Sygn. akt I ACa 524/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 listopada 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Edyta Buczkowska-Żuk

Sędziowie: SSA Zbigniew Ciechanowicz

SSA Artur Kowalewski

Protokolant: Ewa Zarzycka

po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 2021 r. w Szczecinie na rozprawie

sprawy z powództwa L. N.

przeciwko H. M.

A. M.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 21 czerwca 2021 r. sygn. akt I C 925/20

I. oddala apelację,

II. przyznaje od Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Szczecinie na rzecz radcy prawnego T. S. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych, powiększoną o należny podatek VAT tytułem kosztów reprezentacji powoda w postępowaniu apelacyjnym;

III. zasądza od powoda L. N. na rzecz kuratora procesowego pozwanych K. A. kwotę 1000 (jeden tysiąc) złotych tytułem wynagrodzenia za reprezentowanie pozwanych w postępowaniu odwoławczym, a wniosek kuratora o wynagrodzenie ponad powyższą kwotę oddala.

SSA Zb. Ciechanowicz SSA E. Buczkowska-Żuk SSA A. Kowalewski

Sygn. akt I ACa 524/21

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 31 października 2015 r., następnie sprecyzowanym pismem z dnia 29 stycznia 2018 r. powód L. N. wniósł o:

1. zasądzenie na jego rzecz solidarnie od pozwanych H. M. i A. M. kwoty 350.000 zł;

2. solidarne zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;
3. w przypadku nieuwzględnienia powództwa zasądzenie na rzecz pełnomocnika powoda ustanowionego z urzędu od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej według norm przepisanych, oświadczając, że opłata ta nie została przez powoda zapłacona w żadnej części;
4. w przypadku nieuwzględnienia powództwa odstąpienie od obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego na podstawie art. 102 k.p.c.

W uzasadnieniu powód wskazał, że podstawą dochodzenia roszczeń jest art. 65 § 1 w zw. z art. 95 Ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece.

Argumentując powód wskazał, iż uzyskał w dniu 27 listopada 2000 r. zabezpieczenie roszczenia pieniężnego m.in. przez obciążenie hipoteką przymusową udziałów Spółdzielni "R." w dwóch nieruchomościach, dla których prowadzone są księgi wieczyste KW (...) i KW (...). Z nieruchomości tych wydzielane były następnie lokale stanowiące przedmiot odrębnej własności. Do ich ksiąg wieczystych dokonywano stosownych wpisów hipoteki zabezpieczającej roszczenie powoda. Dnia 15 grudnia 2000 r. powód wytoczył powództwo o zapłatę przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w M.. Nakazem zapłaty z dnia 19 lutego 2001 r. Sąd zasądził od Spółdzielni Mieszkaniowej (...) na rzecz powoda kwotę 555.534,15 zł z umownymi odsetkami w wysokości 3%. Na wniosek powoda w księgach wieczystych (...) wpisana została hipoteka w wysokości 555.534,15 zł wraz z umownymi odsetkami w wysokości 3% w stosunku miesięcznym. Ponadto powód prowadził przeciwko Spółdzielni egzekucję, która okazała się być bezskuteczna. Kolejno, na wniosek Spółdzielni Mieszkaniowej (...) Sąd Okręgowy w Szczecinie w dniu 28 września 2007 r. na posiedzeniu niejawnym wydał postanowienie uchylające wcześniej wydane postanowienie zabezpieczające, skutkiem czego było wykreślenie hipoteki przymusowej z ww. ksiąg wieczystych w kwocie 555.534,15 zł. Powód jednocześnie wskazał, że wykreślenie hipotek łącznych z ksiąg wieczystych o nr (...) uprawomocniło się w dniu 25 stycznia 2012 r., co powoduje, że hipoteki łączne jako całość nie były wykreślone, a tym samym wcześniejsze wykreślenie z urzędu 32 hipotek w księgach wieczystych lokali wyodrębnionych (w tym księgi wieczystej o nr (...)) nie mogło mieć miejsca.

W dalszej części powód wskazał, iż w księdze wieczystej o nr KW (...) na podstawie aktu notarialnego umowy ustanowienia odrębnej własności lokalu i sprzedaży z dnia 12 lipca 2001 r. jako współwłaściciele do dnia 28 listopada 2013 r. ujawnieni byli pozwani, w charakterze współwłaścicieli na zasadzie małżeńskiej wspólności majątkowej. To z kolei ma stanowić uzasadnienie solidarnego dochodzenia roszczeń od pozwanych, mając na względzie treść art. 370 k.c.

Pomimo, iż od 28 listopada 2014 r. jako właścicielka przedmiotowej nieruchomości ujawniona pozostaje R. D., to pozwani mieli świadomość obciążenia hipotecznego przedmiotowej nieruchomości, a tym samym jako hipoteczni dłużnicy rzeczowi powinni być świadomi związków z tym konsekwencji, a mianowicie bycia pozwany o zapłatę, celem umożliwienia wierzycielowi prowadzenia egzekucji z obciążonej nieruchomości. W ocenie powoda zabezpieczenie hipoteczne z materialnoprawnego punktu widzenia nigdy nie wygasło, zwłaszcza w świetle treści postanowienia z dnia 31 października 2008 r., w sprawie I ACz 645/08, w którym Sąd Apelacyjny w Szczecinie uchylił na podstawie art. 359 § 1 k.p.c. postanowienie z dnia 28 września 2007 r. Zdaniem powoda podstawa do dochodzenia roszczeń wywiedzionych w niniejszym postępowaniu istnieje, z czego czyni użytek.

Na mocy zarządzenia z dnia 26 listopada 2020 r. ustanowiono dla nieznanych z miejsca pobytu pozwanych H. M. i A. M. kuratora procesowego w osobie K. A..

W odpowiedzi na pozew z dnia 15 lutego 2021 r. kurator procesowy ustanowiony dla pozwanych wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na rzecz kuratora wynagrodzenia tytułem zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Strona pozwana zaprzeczyła, aby pozwanym aktualnie przysługiwało prawo własności jakiegokolwiek lokalu położonego na nieruchomości przy ul. (...) w M., co świadczy o braku legitymacji biernej po stronie pozwanych. Brak przeprowadzenia postępowania o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym powoduje, iż nie jest możliwe ustalenie odpowiedzialności rzeczowej pozwanych. Kurator zakwestionował co do zasady i co do wysokości to, aby pozwani byli zobowiązani do zapłaty wobec powoda z jakiegokolwiek tytułu prawnego, a w szczególności, aby byli dłużnikami rzeczowymi czy osobistymi powoda, jak również to, aby ponosili jakąkolwiek odpowiedzialność prawną wobec powoda zamiast Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w M.. W uzasadnieniu wskazano także, iż 10-letni termin wygaśnięcia hipoteki uprzednio ustanowionej na rzecz powoda nie uległ zawieszeniu ani przerwie wskutek jakichkolwiek dokonanych przez powoda czynności prawnych. Wobec tego strona pozwana podniosła zarzut przedawnienia. Kurator ponadto wskazał, że powód w ustawowym terminie nie wystąpił z żadnymi roszczeniami wobec Skarbu Państwa – Starosty (...), które skutkowałyby wyłączeniem skutku wygaśnięcia roszczeń powoda.

Wyrokiem z dnia 21 czerwca 2021 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił powództwo (pkt I), rozliczenie kosztów procesu pozostawił referendarzowi sądowemu, przy uwzględnieniu, że powód jest stroną przegrywającą sprawę i został zwolniony od kosztów sądowych w całości (pkt II).

Sąd Okręgowy ustalił, że L. N. w grudniu 1999 roku zawarł ze Spółdzielnią Mieszkaniową 'R.' w M. umowę przedwstępną sprzedaży czterech apartamentów. Następnie odstąpił od umowy i zażądał zwrotu kwoty zapłaconej za lokale w wysokości 555.534,15 zł z odsetkami w wysokości 3% w skali miesiąca.

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 27 listopada 2000 r. w sprawie o sygn. akt I Co 206/00 powód L. N. uzyskał zabezpieczenie roszczenia pieniężnego wobec Spółdzielni Mieszkaniowej (...) poprzez m.in.: obciążenie udziału Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w M. w nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Świnoujściu prowadzi księgę wieczystą nr KW (...) hipoteką przymusową do kwoty 555.534,15 zł oraz obciążenie udziału Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w M. w nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Świnoujściu prowadzi księgę wieczystą nr KW (...) hipoteką przymusową do kwoty w wysokości 555.534,15 zł. Dnia 4 grudnia 2000 r. Sąd nadał postanowieniu klauzulę wykonalności.

Ponadto Sąd Okręgowy w Szczecinie wyznaczył L. N. termin czternastu dni do wytoczenia powództwa pod rygorem upadku zabezpieczenia.

Pismem z dnia 4 grudnia 2000 r. L. N. skierował do Sądu Rejonowego w Świnoujściu, V Wydziału Ksiąg Wieczystych wnioski o obciążenie udziału Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w M. w nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), dla której Sąd ten prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) hipoteką przymusową w wysokości 555.534,15 zł wraz z umownymi odsetkami wysokości 3% w stosunku miesięcznym od dnia dokonania wpłaty do dnia zapłaty i kosztami procesu; a także o obciążenie udziału Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w M. w nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), dla której Sąd ten prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) hipoteką przymusową w wysokości 555.534,115 zł wraz z odsetkami w wysokości 3% w stosunku miesięcznym od dnia dokonania wpłaty do dnia zapłaty i kosztami procesu.

L. N. w dniu 15 grudnia 2000 r. złożył pozew przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w M. o zapłatę kwoty 555.534,15 zł z ustawowymi odsetkami wraz z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w postępowaniu upominawczym. Sąd Okręgowy w Szczecinie w dniu 19 lutego 2001 r. wydał w sprawie I Nc 123/00 nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym nakazał, aby Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w M. zapłaciła powodowi L. N. kwotę 555.534,15 zł z odsetkami umownymi w wysokości 3% w stosunku miesięcznym: od kwoty 388.237 zł od 11 grudnia 1999 r. do dnia zapłaty; od kwoty 267.297,15 zł od dnia 19 grudnia 1999 r. do dnia zapłaty.

W oparciu o prawomocny nakaz zapłaty, powód L. N. zainicjował postępowania egzekucyjne przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...), prowadzone przez komorników sądowych przy Sądach Rejonowych w Szczecinie, a także w K. i Ś.. Wszystkie postępowania okazały się bezskuteczne.

(...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), prowadzonymi przez Sąd Rejonowy w Świnoujściu Wydział Ksiąg Wieczystych.

Na podstawie umowy sprzedaży oraz oświadczenia o ustanowieniu hipoteki z dnia 28 listopada 2014 r. zawartej w formie aktu notarialnego (Rep. A nr (...)), właścicielem lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w M., składającego się z dwóch pokoi, kuchni, łazienki i przedpokoju o powierzchni użytkowej 45,90 m², dla którego Sąd Rejonowy w Świnoujściu V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą za numerem (...), stała się R. D.. Strony ustaliły cenę za prawo własności lokalu na kwotę 350.000 zł. Na podstawie tej samej umowy R. D. nabyła własność lokalu niemieszkalnego (garażu), dla którego Sąd Rejonowy w Świnoujściu V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą za numerem (...). Z powyższym wiązało się również przeniesienie tytułu własności do tego lokalu.

W § 8 tego aktu R. D. ustanowiła na lokalu mieszkalnym hipotekę do kwoty 300.000 zł na rzecz banku: (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w K. Oddział w S., jako zabezpieczenie spłaty wierzytelności tego Banku.

W § 12 umowy zawarto wniosek o wpis w dziale IV księgi wieczystej KW (...), po ujawnieniu właściciela, hipoteki do kwoty 300.000 zł na rzecz banku (...) S.A. z siedzibą w K..

W dniu 1 stycznia 2015 r. weszła w życie nowelizacja ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, na mocy której z dniem 1 stycznia 2016 r. Skarb Państwa nabył z mocy prawa mienie Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w M., w tym również udziały w nieruchomości przy ul. (...) w M..

Decyzją z dnia 31 sierpnia 2016 r. Starosta (...) stwierdził nabycie z dniem 1 stycznia 2016 r., przez Skarb Państwa, nieodpłatnie, z mocy prawa mienia pozostałego po wykreślonej z rejestru Spółdzielni Mieszkaniowej (...) tj. własności nieruchomości położonej w obrębie (...)miasta M., udziału w działce zabudowanej nr (...) o pow. 0,3936 ha, dla której Sąd Rejonowy w Świnoujściu V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz udziału w działce niezabudowanej nr (...) o pow. 0,0643 ha, dla której Sąd Rejonowy w Świnoujściu V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), stanowiących dotychczasową własność Spółdzielni Mieszkaniowej (...) M..

W uzasadnieniu decyzji wskazano, iż zgodnie z art. 9 ust. 2b i 2i ustawy przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym Skarb Państwa nabywa nieodpłatnie z mocy prawa mienie pozostałe po wykreślonym z Rejestru podmiocie, bez względu na przyczynę wykreślenia, którym nie rozporządził przed wykreśleniem właściwy organ, z chwilą wykreślenia z Rejestru. Wskazano, iż w związku z tym, iż Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) nie wykonała obowiązku wynikającego z art. 9 ust 2 i 2a wyżej cytowanej ustawy mienie Spółdzielni z dniem 1 stycznia 2016 r. nabywa z mocy prawa Skarb Państwa. Poinformowano, iż dla potwierdzenia braku rejestracji pismem z dnia 11 kwietnia 2016 r. Starosta (...) zwrócił się do Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w S. z prośbą o odpis z Rejestru Sądowego wskazanej spółdzielni.

W swoim piśmie Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego poinformował, iż zgodnie z art. 9 ust. 2a ustawy przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, podmioty podlegające obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, które były wpisane do rejestru sądowego na podstawie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie tej ustawy i które do 31 grudnia 2015 r. nie złożyły wniosku o wpis do rejestru, uznaje się za wykreślone z rejestru z dniem 1 stycznia 2016 r. Postanowieniem z dnia 7 stycznia 2016 r. sygn. akt XIII Ns-Rej-KRS (...) Sąd Rejonowy Szczecin Centrum w S. XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego odmówił wszczęcia postępowania o wykonanie przez Spółdzielnię Mieszkaniową (...) w M. obowiązku złożenia wniosku o rejestrację podmiotu w rejestrze przedsiębiorców KRS.

Powód nie był uczestnikiem postępowania administracyjnego.

Pismem z dnia 19 lipca 2017 r. L. N. wniósł do Sądu Okręgowego w Szczecinie o udzielenie zabezpieczenia przeciwko obowiązanemu Skarbowi Państwa – Staroście (...) poprzez obciążenie udziału w wysokości 3714/10000 obowiązanego Skarbu Państwa w nieruchomości położonej w M. przy ul. (...), stanowiącej zabudowaną działkę gruntu o numerze

(...) o powierzchni 0,3936 ha, dla której Sąd Rejonowy w Świnoujściu prowadzi księgę wieczystą nr (...) hipoteką przymusową do łącznej sumy 4.004.973 zł na rzecz wnioskodawcy L. N.. Sąd wniosek oddalił.

Przed Sądem Rejonowym w Świnoujściu toczyły się postępowania pod sygnaturami akt I C 1187/15 i I C 1185/15 o usunięcie niezgodności treści ksiąg wieczystych. Wśród pozwanych w sprawie I C 1185/15 byli H. M. i A. M., zaś przedmiotem postępowania były m.in. nieruchomości stanowiące przedmiot ich własności.

Obie sprawy, rozpoznawane łącznie, zakończyły się prawomocnym oddaleniem powództwa.

Aktualnie brak jest jakichkolwiek wpisów w dziale IV księgi wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Świnoujściu V Wydział Ksiąg Wieczystych. Według aktualnego stanu, w dziale IV księgi wieczystej nr (...), wśród wierzycieli hipotecznych nie widnieje powód L. N..

Sąd Okręgowy uznał powództwo za bezpodstawne.

Sąd Okręgowy wstępnie wskazał, że rozpoznanie żądania sformułowanego w pozwie ostatecznie sprowadziło się do roszczenia o zasądzenie na rzecz powoda solidarnie od pozwanych kwoty 350.000 zł. Podstawą dochodzenia roszczeń jest art. 65 § 1 w zw. z art. 95 Ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece.

Sąd Okręgowy zauważył, że w warunkach niniejszej sprawy nie ulega wątpliwości, że hipoteka przymusowa w wysokości 555.534,15 zł została wykreślona z ksiąg wieczystych nr (...) na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 28 września 2007 r. Z kolei postanowieniem z dnia 31 października 2008 r. (sygn. akt I ACz 645/08) Sąd Apelacyjny w Szczecinie, uchylił postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie. Powód żądanie swoje opiera na twierdzeniu, że ustanowiona hipoteka przymusowa na kwotę 555.534,15 zł została wykreślona z ksiąg wieczystych nr (...) z naruszeniem prawa. Powód koncentrował się na kwestii istnienia hipoteki, która według niego zachowała swój byt prawny pomimo jej wykreślenia na podstawie postanowienia sądu o uchyleniu zabezpieczenia.

Sąd Okręgowy wskazał, że ustając czy dochodzone niniejszym pozwem żądanie można było uznać za zasadne przede wszystkim należało zweryfikować, czy pozwani posiadają status dłużnika rzeczowego wobec powoda, a zatem, czy przysługuje im tytuł własności do rzeczowego lokalu, a także czy na przedmiotowej nieruchomości została ustanowiona hipoteka, w której wpisana jest wierzytelność powoda. W ocenie Sądu już pobieżna analiza stanu prawnego nieruchomości, której dotyczyło żądanie pozwu, wskazywała wyraźnie na bezzasadność zgłoszonego powództwa.

Sąd Okręgowy zwrócił bowiem uwagę, że na podstawie umowy sprzedaży oraz oświadczenia o ustanowieniu hipoteki z dnia 28 listopada 2014 r. zawartej w formie aktu notarialnego (Rep. A nr (...)), właścicielem lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w M., składającego się z dwóch pokoi, kuchni, łazienki i przedpokoju o powierzchni użytkowej 45,90 m², dla którego Sąd Rejonowy w Świnoujściu V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą za numerem (...), stała się R. D.. W dacie wytoczenia powództwa pismem z 31 października 2015 r. pozwani nie byli już zatem właścicielami nieruchomości i dłużnikami rzeczowymi, co implikuje oddalenie powództwa.

Sąd Okręgowy zauważył zatem, że z ostrożności i hipotetycznie zakładając, że nieruchomość, dla której prowadzona jest księga wieczysta za numerem (...), byłaby obciążona hipoteką na rzecz powoda, dłużnikiem rzeczowym stałaby się R. D., jako właścicielka nieruchomości, a nie pozwani w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy zauważył, że L. N. nie wykazał, aby H. M. i A. M. przysługiwał w dacie wytoczenia powództwa tytuł prawny własności nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny, za który została uiszczona cena 350.000 zł – kształtująca żądanie pozwu. W tym stanie rzeczy również na tej podstawie L. N. nie wykazał statusu dłużnika rzeczowego strony pozwanej.

Brak takiego statusu potwierdza w ocenie Sądu Okręgowego również fakt, iż w dziale IV ksiąg wieczystych nr (...) brak jest wpisów o wierzytelności powoda, tym szczególnie skierowanych wobec pozwanych w niniejszej sprawie. Natomiast z aktu notarialnego stanowiącego umowę sprzedaży lokalu mieszkalnego wynika obciążenie hipoteczne

wyłącznie na rzecz (...) Banku (...), a i to wyłącznie według stanu na 2014 rok. W tej sytuacji, także z tego powodu brak jest podstaw do przyjęcia, że A. M. i H. M. powinni odpowiadać za zobowiązania Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w M., jako dłużnicy rzeczowi.

W ramach kolejnego argumentu przemawiającego za oddaleniem powództwa, Sąd Okręgowy wskazał, że 1 stycznia 2015 roku nastąpiła nowelizacja ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym. Zgodnie z jej art. 9 ust. 2a podmioty podlegające obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, które do dnia 31 grudnia 2015 r. nie złożyły wniosku w tym przedmiocie, uznano za wykreślone z rejestru z dniem 1 stycznia 2016 r. Z kolei art. 9 ust. 2b ww. ustawy wskazuje, iż z dniem 1 stycznia 2016 r. Skarb Państwa nabył nieodpłatnie z mocy prawa mienie podmiotów, o których mowa w ust. 2a. Jednocześnie przewidziano, że: "Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność z nabytego mienia za zobowiązania podmiotów, o których mowa w ust. 2a".

Sąd Okręgowy zwrócił zatem uwagę, że Spółdzielnia (...) M. nie wykonała obowiązku wynikającego z art. 9 ust. 2 i 2a wyżej cytowanej ustawy i w związku z tym z dniem 1 stycznia 2016 r. Skarb Państwa nabył z mocy prawa mienie Spółdzielni, w tym również udziały w nieruchomości przy ul. (...) w M..

Nawiązując do powyższego Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, iż zgodnie z art. 9 ust. 2c ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym: „roszczenia wierzycieli podmiotów, o których mowa w ust. 2a, wygasają, jeżeli nie będą dochodzone przeciwko Skarbowi Państwa w terminie roku od chwili nabycia mienia przez Skarb Państwa”. Wygasły one zatem wszystkie z dniem 1 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy podkreślił przy tym, że powód nie wykazał, aby przed upływem wskazanego terminu uzyskał tytuł wykonawczy przeciwko Skarbowi Państwa. W ocenie Sądu Okręgowego przyjąć więc należało, iż roszczenia powoda wobec Spółdzielni Mieszkaniowej wygasły z mocy samego prawa z upływem terminu wskazanego w ww. ustawie i w związku z tym brak jest jakichkolwiek podstaw do dochodzenia przez powoda roszczeń zarówno wobec Spółdzielni Mieszkaniowej, a tym bardziej wobec pozwanych H. M. i A. M..

W tym miejscu Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na obowiązującą w prawie cywilnym zasadę akcesoryjności hipoteki, która polega na tym, iż istnienie hipoteki zależy od losu prawnego zabezpieczonej nią wierzytelności. Tak rozumiana zasada akcesoryjności powoduje, że powstanie, wykonywanie, przeniesienie, wygaśnięcie hipoteki zależy od zabezpieczonej nią wierzytelności. Hipoteka więc nie może powstać, gdy nie istnieje zabezpieczona nią wierzytelność. Hipoteka nie może być przeniesiona bez zabezpieczającej ją wierzytelności. Zaspokojenie z przedmiotu obciążonego hipoteką jest możliwe tylko o tyle, o ile istnieje zabezpieczona hipoteką wierzytelność i do jej wysokości (choćby suma hipoteki była wyższa). Zgodnie z art. 94 ustawy o księgach wieczystych i hipotecie wygaśnięcie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką pociąga za sobą wygaśnięcie hipoteki.

Mając na uwadze fakt, iż na mocy przepisów wprowadzających ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym wszelkie wierzytelności powoda wygasły wobec Spółdzielni Mieszkaniowej Sąd Okręgowy uznał, że jednocześnie doszło do wygaśnięcia hipoteki, a w konsekwencji powodowi także z uwagi na powyższe nie przysługują żadne roszczenia wobec H. M. i A. M..

Rozstrzygnięcie o kosztach nastąpiło w oparciu o art. 98 k.p.c. i art. 108 k.p.c.

Powód wniósł apelację od powyższego wyroku zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na ocenie dowodów w sposób dowolny, uznając, iż nie zostały spełnione przesłanki warunkujące uwzględnienie powództwa, podczas gdy wszechstronne rozważenie zebranego materiału dowodowego powinno prowadzić do uznania dochodzonych roszczeń za w pełni zasadne,

2. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 235² w związku z art. 205³ § 2 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku powoda w zakresie udostępnienia akt wieczystoksięgowych oraz przeprowadzenia dowodów z dokumentów w tych aktach zamieszczonych po uprzednim się z nimi zapoznaniu, podczas gdy stosowny wniosek w tym zakresie został zgłoszony w terminie ustawowym, a ponadto nie została spełniona jakakolwiek z przesłanek uzasadniająca jego pominięcie, czy też oddalenie,

3. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 65 § 1 w zw. z art. 95 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że posiadanie statusu dłużnika rzeczowego uzależnione jest od faktu aktualnego posiadania tytułu odrębnej własności do obciążonej hipoteką nieruchomości oraz poprzez błędne uznanie, że zastosowanie przedmiotowych zapisów jest możliwe wyłącznie w przypadku wykazania rzeczywistego wpisu hipoteki w księgach wieczystych obciążonych nieruchomości, podczas gdy należało uznać, że status dłużnika rzeczowego przysługuje również poprzednim właścicielom obciążonych nieruchomości, a wpis hipoteki w księgach wieczystych nie jest w tym przypadku konieczny do uznania faktu, że zabezpieczenie rzeczywiście istniało, podkreślając w szczególności fakt, że samo wykreślenie hipoteki z księgi wieczystej bez ważnej podstawy materialnoprawnej nie przesądza o tym, że hipoteka rzeczywiście wygasła,

4. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 9 ust. 2c ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. Nr 121, poz. 770 z późn. zm.) poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że nastąpiło wygaśnięcie roszczenia powoda, albowiem nie uzyskał on tytułu wykonawczego przeciwko Skarbowi Państwa, podczas gdy przedmiotowy zapis nie uzależnia wygaśnięcia roszczenia od uzyskania tytułu wykonawczego, a jedynie od dochodzenia roszczeń w stosunku do Skarbu Państwa, poprzez złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji, co w realiach niniejszej sprawy nastąpiło.

Mając na względzie powyższe zarzuty pełnomocnik powoda wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku, uwzględnienie powództwa i orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpatrzenia - przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego oraz zasądzenie solidarne od pozwanych na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych. Pełnomocnik powoda z urzędu dodatkowo wniósł w przypadku nieuwzględnienia powództwa o zasądzenie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej za obie instancje według norm przepisanych, przy czym oświadczył, że opłata ta nie została przez powoda zapłacona w żadnej części. Nadto wniósł o odstąpienie od obciążenia powoda kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu przed sądem II instancji na zasadzie wyrażonej w art. 102 k.p.c.

Kurator pozwanych wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz O zasądzenie na rzecz kuratora procesowego pozwanych wynagrodzenia zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna.

W ocenie Sądu odwoławczego, Sąd Okręgowy dokonał w niniejszej sprawie prawidłowych ustaleń faktycznych w zakresie istotnym dla jej rozstrzygnięcia. Ustalenia te Sąd pierwszej instancji poparł wnikliwą analizą zebranych dowodów, a ich ocena odpowiada zasadom logiki i obejmuje wszystkie okoliczności sprawy. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd dokładnie określił dowody, na których się oparł, wyjaśnił podstawę prawną wyroku i przytoczył w tym zakresie przepisy prawa. Ustalenia te Sąd Apelacyjny co do zasady podziela i przyjmuje za własne, czyniąc integralną częścią swojego stanowiska i uznając za zbędne ich ponowne przytaczanie w tym miejscu (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2001 roku, V CKN 348/00, Prok. i Pr. 2002/6/40). Nadto Sąd Apelacyjny uznał, że z tak poczynionych ustaleń Sąd pierwszej instancji wywiódł w pełni zasadne wnioski prawne, a sposób rozumowania prowadzący do nich i przyjęty w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku został w pełni prawidłowo umotywowany. Z tych przyczyn Sąd Odwoławczy w całości podziela także argumentację prawną Sądu Okręgowego, zatem nie ma wobec tego

potrzeby jej powielania. Zdaniem Sądu Apelacyjnego wywody skarżącego zaprezentowane w apelacji nie stanowiły wystarczającej podstawy do weryfikacji orzeczenia Sądu I instancji w postulowanym przez skarżącego kierunku.

Dodać przy tym należy, że obszernie przytoczenie ustaleń Sądu Okręgowego oraz wniosków i argumentów przedstawionych na ich poparcie, we wstępnej części niniejszego uzasadnienia, czyni niecelowym ponowne ich przedstawianie przez Sąd odwoławczy (por. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1999 r., II CKN 217/98, LEX nr 1213477). Odnosząc się zatem do zarzutów strony skarżącej oraz oceniając prawidłowość zastosowania przez Sąd pierwszej instancji norm prawa materialnego, Sąd Apelacyjny ponowi motywy Sądu Okręgowego jedynie w zakresie niezbędnym dla podkreślania istotnych w sprawie kwestii.

Po pierwsze nieskuteczne okazały się postawione wyrokowi przez skarżącego zarzuty naruszenia prawa procesowego, zwłaszcza w postaci art. 233 § 1 k.p.c. Sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy przeprowadził bowiem w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe, należycie rozważył istotne dla rozstrzygnięcia okoliczności i dokonał mieszczącej się w zakreślonych brzmieniem art. 233 § 1 k.p.c. ramach, swobodnej oceny zgromadzonych dowodów. Wbrew zatem twierdzeniom apelującego, nie sposób przyjąć, by Sąd Okręgowy przekroczył wytyczone tym przepisem granice, czy też dokonał ustaleń faktycznych w oparciu o nielogiczne i irracjonalne rozumowanie. Analiza zgromadzonych w toku postępowania materiałów prowadzi bowiem do wniosku, że Sąd pierwszej instancji w odpowiedni sposób ocenił zebrane dowody, dokonując przy tym prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny podziela w całości i w związku z tym przyjmuje także za podstawę swojego rozstrzygnięcia.

Przypomnieć trzeba, że z mocy art. 233 § 1 k.p.c. Sąd pierwszej instancji ocenia wiarygodność i moc dowodów według swego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Przewidziana w tym przepisie swobodna ocena dowodów ujęta jest zatem w ściśle określone ramy proceduralne, przez co musi ona odpowiadać skonkretyzowanym warunkom określonym przez prawo procesowe. Oznacza to po pierwsze, że Sąd może oprzeć swe przekonanie jedynie na dowodach prawidłowo przeprowadzonych, z zachowaniem wymagań dotyczących źródeł dowodzenia oraz zasady bezpośredniości. Po drugie, ocena dowodów musi być dokonana na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego; obowiązkiem Sądu jest bowiem dokonanie oceny przeprowadzonych dowodów oraz uwzględnienie towarzyszących im okoliczności, które mogą mieć znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności. Po trzecie, Sąd orzekający obowiązany jest przeprowadzić selekcję dowodów, tj. dokonać wyboru tych środków, na których się oparł, i ewentualnie odrzucić inne, którym odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. Jak trafnie przyjmuje się przy tym w orzecznictwie, jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, nie można uznać, by taka ocena naruszała reguły swobodnej oceny dowodów. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie Sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego nie uwzględnia jednoznacznych związków przyczynowo – skutkowych, przeprowadzona przez Sąd ocena może być w sposób skuteczny podważona (tak Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 27 lutego 2002 r., II CKN 817/00, LEX nr 56906; z dnia 27 września 2002r., IV CKN 1316/00, LEX nr 80273 i z dnia 16 grudnia 2005r., III CK 314/05, LEX nr 172176).

Jak zatem wynika z powyższych uwag, samo twierdzenie skarżącego o wadliwości dokonanych ustaleń, odwołujące się do stanu faktycznego, który w jego przekonaniu odpowiada rzeczywistości, nie może być dla skutecznego podniesienia zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wystarczające (tak trafnie Sąd Najwyższy w orzeczeniach: z dnia 23 stycznia 2001r., IV CKN 970/00, LEX nr 52753, z dnia 12 kwietnia 2001r., II CKN 588/99, LEX nr 52347, z dnia 10 stycznia 2002 r., II CKN 572/99, LEX nr 53136). Aby bowiem zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. odniósł zamierzony przez skarżącego skutek, konieczne jest z jego strony wykazanie, że orzekający Sąd uchybił konkretnym zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego; tylko bowiem takie uchybienie może być przeciwstawione uprawnieniu Sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów.

W tym zaś kontekście apelujący nie wykazał choćby jednej przyczyny mogącej dyskwalifikować rozumowanie Sądu Okręgowego, w szczególności zaś nie określił skutecznie kryteriów oceny, które Sąd ten miałby naruszyć przy ocenie dowodów, rzekomo niesłusznie przyznając im odpowiedni walor. Dla skuteczności zarzutu popełnienia przez sąd

pierwszej instancji błędu w ustaleniach faktycznych nie wystarcza samo przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze i znaczeniu poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena dokonana przez sąd.

W ocenie Sądu Apelacyjnego dokonana przez Sąd Okręgowy ocena zgromadzonego w postępowaniu materiału dowodowego jest – wbrew twierdzeniom apelującego – prawidłowa. Nie można zarzucić temu Sądowi, iż wyprowadził logicznie błędne wnioski z ustalonych przez siebie okoliczności, czy też przyjął fakty za ustalone bez dostatecznej podstawy (fakty, które nie zostały potwierdzone materiałem), bądź przeciwnie - uznał za nieudowodnione pewne fakty mimo istnienia ku temu dostatecznej podstawy w zebranych materiale.

Wreszcie wspomnieć należy, że szczegółowa analiza uzasadnienia apelacji prowadzi do wniosku, że została ona w praktyce oparta na zarzutach naruszenia prawa materialnego, bowiem powód w rzeczywistości kwestionuje nie tyle ustalenia faktyczne dokonane w sprawie, co ocenę i wnioski prawne wyciągnięte z poczynionych ustaleń, a co z kolei skutkowało oddaleniem żądania pozwu. Pomimo formalnego osadzenia apelacji także na zarzutach o charakterze procesowym, wskazujących na naruszenie przez Sąd Okręgowy zasad oceny zgromadzonego w sprawie materiału procesowego w kontekście poczynionych przez ten Sąd ustaleń faktycznych, w ocenie Sądu Apelacyjnego istota sporu w przedmiotowej sprawie dotyczyła w rzeczywistości jednego zagadnienia, a mianowicie tego, czy pozwani posiadali legitymację bierną do występowania w niniejszym procesie w charakterze dłużników rzeczowych.

Sąd Apelacyjny w tym miejscu wstępnie wskazuje, że co do zasady ochrona prawna może być przez sąd udzielona jedynie w sytuacji, gdy obie strony procesu pozostają do przedmiotu sporu w określonym przez prawo materialne stosunku, tak więc w każdej sprawie cywilnej zanim sąd meriti w ogóle przystąpi do oceny zgłoszonego roszczenia procesowego, musi z urzędu uprzednio zbadać kwestię posiadania przez obie strony legitymacji procesowej.

Legitymacja procesowa wskazuje kwalifikację materialną podmiotów prowadzących spór, w tym znaczeniu, że powód powinien być uprawniony (z mocy norm materialnoprawnych) do występowania z żądaniem udzielenia mu ochrony prawnej w stosunku do pozwanego, a ten (także z mocy norm materialnoprawnych) zobowiązany do określonego zachowania się; dotyczy ona możliwości określenia, czy w procesie występują w charakterze stron te podmioty, które są jednocześnie podmiotami stosunku prawnego będącego przedmiotem procesu. Tak więc w każdym procesie sąd musi rozstrzygnąć, czy strony procesowe są jednocześnie stronami spornego stosunku prawnego.

Legitymacja procesowa stanowi przesłankę materialnoprawną, sąd dokonuje oceny jej istnienia w chwili orzekania co do istoty sprawy (wyrokowania), a brak legitymacji procesowej – czynnej bądź biernej – prowadzi do oddalenia powództwa (vide wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach z 09.05.2014r. w sprawie II Ca 1255/13).

Apelujący powód zakwestionował ustalenia Sądu Okręgowego co do tego, że pozwani nie posiadają w sprawie biernej legitymacji procesowej. Sąd drugiej instancji nie podzielił zasadności tego zarzutu.

Kwestię legitymacji procesowej w niniejszej sprawie rozstrzyga przepis art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jednolity Dz.U. 2019, poz. 2204), zgodnie z którymi w celu zabezpieczenia oznaczonej wierzytelności można nieruchomości obciążyć prawem, na mocy którego wierzyciel może dochodzić zaspokojenia z nieruchomości bez względu na to, czyją stała się własnością i z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela nieruchomości (hipoteka), przy czym hipoteka zabezpiecza mieszczące się w sumie hipoteki roszczenia o odsetki oraz o przyznane koszty postępowania, jak również inne roszczenia o świadczenia uboczne, jeżeli zostały wymienione w dokumencie stanowiącym podstawę wpisu hipoteki do księgi wieczystej.

Jak słusznie zatem zauważył już Sąd Okręgowy ustalając czy dochodzone niniejszym pozwem żądanie można było uznać za zasadne przede wszystkim należało zatem zweryfikować, czy pozwani posiadają status dłużnika rzeczowego wobec powoda, a zatem, czy przysługuje im tytuł własności do rzeczowego lokalu, a także czy na przedmiotowej nieruchomości została ustanowiona hipoteka, w której wpisana jest wierzytelność powoda.

W ocenie Sądu Apelacyjnego powód nie wykazał żadnej z powyższych okoliczności.

Po pierwsze powód nie wykazał, aby H. M. i A. M. przysługiwał w dacie wytoczenia powództwa tytuł prawny własności nieruchomości z którymi powód wiązał swoje roszczenie.

Z załączonego do akt sprawy odpisu księgi wieczystej nr (...) oraz umowy sprzedaży oraz oświadczenia o ustanowieniu hipoteki z dnia 28 listopada 2014 r. zawartej w formie aktu notarialnego (Rep. A nr (...)), wynika wprost, że pozwani w dniu 28 listopada 2014 r. sprzedali lokal niemieszkalny (garaż) nr (...) dla którego Sąd Rejonowy w Świnoujściu, V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) z własnością którego wiązał się udział w nieruchomości wspólnej, która stanowiła grunt oraz części budynku i urządzenia, które nie służyły wyłącznie do użytku właścicieli lokali wynoszący 31/10000, co zostało odnotowane w księdze wieczystej nr (...) R. D.. Na podstawie tej samej umowy R. D. nabyła własność lokalu mieszkalnego numer (...) położony w M. przy ul. (...) dla którego Sąd Rejonowy w Świnoujściu, V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) z własnością którego związany był udział wynoszący 59/10000 części w częściach wspólnych budynku i w gruncie objętych księgą wieczystą KW nr (...) (KW nr (...)).

W dacie wytoczenia powództwa pismem z 31 października 2015 r. pozwani nie byli już zatem właścicielami lokalu niemieszkalnego nr (...) (KW nr (...)). Nie byli również właścicielami nieruchomości lokalowej (KW nr (...)). Od dnia 28 listopada 2014 r. właścicielką tych dwóch nieruchomości jest R. D..

W związku z tym należało przyjąć, że pozwani nie posiadali w niniejszej sprawie legitymacji procesowej biernej, co implikowało konieczność oddalenia powództwa.

Sąd Apelacyjny nie podzielił przy tym argumentacji powoda, że przepis art. 65 § 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece nie dotyczy tylko aktualnego właściciela, ale również innych właścicieli, posiadających tytuł prawny w konkretnych okresach czasu.

W tym miejscu wskazać należy, że przedmiotem hipoteki może być nieruchomość, a także udział we współwłasności nieruchomości oraz inne prawa majątkowe wymienione w art. 65 ust. 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. Ze względu na zasadę, że przedmiotem praw rzeczowych mogą być rzeczy, a jedynie wyjątkowo – jeżeli ustawa tak stanowi – prawa, inne prawa majątkowe nie mogą być przedmiotem hipoteki. W analizowanym przypadku hipoteka miała obciążać nieruchomość. Jest ona rzeczą w rozumieniu Kodeksu cywilnego. Natomiast własność jest prawem do nieruchomości. Nie są to więc pojęcia tożsame.

Zauważyć należy, że sformułowanie, iż roszczenie o zapłatę wynikające z hipoteki przysługuje wierzycielowi wobec każdego właściciela nieruchomości oznacza jedynie, że wierzyciel hipoteczny może dochodzić zaspokojenia z nieruchomości obciążonej bez względu na to, czyją stała się własnością. Tak więc obciążenie nieruchomości hipoteką nie jest przeszkodą w jej zbywaniu. Rzeczowy charakter hipoteki powoduje, że ten, kto nabył nieruchomość obciążoną hipoteką, staje się dłużnikiem rzeczowym wierzyciela, któremu przysługuje hipoteka. Natomiast sprzedający – poprzedni właściciel - takim dłużnikiem przestaje być. Wiąże się to z możliwością egzekucji ewentualnego tytułu wykonawczego. Jeżeli właściciel nieruchomości jest wyłącznie dłużnikiem rzeczowym (a tak jest w niniejszej sprawie – nawet powód nie twierdzi bowiem, że pozwani byli jego dłużnikami osobistymi), ponosi on odpowiedzialność za dług hipoteczny jedynie z obciążonej nieruchomości. Wierzyciel natomiast nie może dochodzić roszczeń z innych składników majątkowych dłużnika, Ta konstatacja wynika wprost z art. 65 u.k.w.h. Skoro więc pozwani nie są właścicielami nieruchomości, co do których powód twierdzi, że nadal są obciążone hipoteką, nie byłoby możliwa jakakolwiek egzekucja wobec nich, gdyż nieruchomość ma obecnie innego właściciela. Nie ma przy tym znaczenia, czy zmiana właściciela nieruchomości nastąpiła w wyniku jej sprzedaży, darowizny czy też na skutek spadkobrania.

Niezależnie od powyższego Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że powód nie wykazał, aby w dziale IV ksiąg wieczystych nr (...) (lokal niemieszkalny – garaż) oraz nr (...) (dot. nieruchomości wspólnej) zostały wpisane jakiegokolwiek hipoteki na rzecz powoda.

Sąd Apelacyjny zwrócił przy tym uwagę, że z ustaleń faktycznych wynika, że hipoteka przymusowa w wysokości 555.534,15 zł została wykreślona z ksiąg wieczystych nr (...) na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 28 września 2007 r. W ocenie powoda hipoteka ta zachowała jednak swój byt prawny pomimo jej wykreślenia w związku z tym, że została wykreślona z naruszeniem prawa. W tym zakresie wskazał, że postanowieniem z dnia 31 października 2008 r. (sygn. akt I ACz 645/08) Sąd Apelacyjny w Szczecinie, uchylił postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie.

W tym miejscu wskazać jednak należy, że zgodnie z art. 67 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece do powstania hipoteki niezbędny jest wpis w księdze wieczystej. Dotyczy to zarówno hipoteki umownej, jak i przymusowej.

Sąd Apelacyjny zwrócił zatem uwagę, że w dziale IV ksiąg wieczystych nr (...) (lokal niemieszkalny – garaż) oraz nr (...) (dot. nieruchomości wspólnej) aktualnie brak jest wpisów jakiejkolwiek hipoteki na rzecz powoda.

Powód nie złożył do akt sprawy wydruku księgi wieczystej nr (...), prowadzonej dla lokalu mieszkalnego, sprzedanego R. D., ani nawet wniosku dowodowego o dołączenie odpisów z tej księgi wieczystej. W tym zakresie istotne ustalenia Sąd poczynił na podstawie aktu notarialnego Rep. A nr (...) (k. 286), z którego wynika brak wpisania hipoteki na rzecz L. N..

Co więcej Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że przed Sądem Rejonowym w Świnoujściu toczyły się postępowania pod sygnaturami akt I C 1187/15 i I C 1185/15 o usunięcie niezgodności treści ksiąg wieczystych przez ujawnienie, w księgach wieczystych nieruchomości lokalowych, hipoteki łącznej przysługującej powodowi. Wśród pozwanych w sprawie I C 1185/15 byli H. M. i A. M., zaś przedmiotem postępowania były m.in. nieruchomości stanowiące przedmiot ich własności. Obie sprawy, rozpoznawane łącznie, zakończyły się prawomocnym oddaleniem powództwa.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostawały zarzuty dotyczące ewentualnego naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 9 ust. 2c ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. Nr 121, poz. 770 z późn. zm.). Istotnym dla rozstrzygnięcia pozostawało bowiem wyłącznie to, że pozwani na dzień wniesienia pozwu nie byli właścicielami nieruchomości z którymi powód wiązał swoje roszczenie, a tym samym nie posiadali oni legitymacji biernej do występowania w procesie po stronie pozwanej.

Sąd Apelacyjny na marginesie jedynie wskazuje, że o ile rację należy przyznać skarżącemu w części w jakiej podniósł on, że w analizowanym przypadku, z uwagi na to, że powód uzyskał tytuł egzekucyjny przeciwko Spółdzielni przed nabyciem jej mienia przez Skarb Państwa, zastosowanie znajdowało zdanie drugie przepisu art. 9 ust. 2c, jednocześnie istotnym jest, że również i w tym przypadku przewidziano wygaśnięcie roszczenia stwierdzone w tym tytule w przypadku gdy wierzyciel nie złoży wniosku o wszczęcie egzekucji w terminie roku od chwili nabycia mienia przez Skarb Państwa.

Zauważyć należy, że przepis art. 9 tej ustawy przewiduje, że z dniem 1 stycznia 2016 r. Skarb Państwa nabywa nieodpłatnie z mocy prawa mienie podmiotów, o których mowa w ust. 2a. Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność z nabytego mienia za zobowiązania podmiotów, które nie złożyły wniosku o wpis do rejestru (art. 9 ust. 2b zd. 1). Roszczenia wierzycieli wykreślonych w tym trybie podmiotów wygasają, jeżeli nie będą dochodzone przeciwko Skarbowi Państwa w terminie roku od chwili nabycia mienia przez Skarb Państwa. Jeżeli przed nabyciem mienia przez Skarb Państwa wierzyciel uzyskał tytuł egzekucyjny przeciwko wykreślonemu podmiotowi, roszczenie stwierdzone w tym tytule wygasa, w przypadku gdy wierzyciel nie złoży wniosku o wszczęcie egzekucji w terminie roku od chwili nabycia mienia przez Skarb Państwa (art. 9 ust. 2c.).

W uchwale z dnia 12 grudnia 2019 r. III CZP 49/19 Sąd Najwyższy wprost przy tym wskazał, że wygaśnięcie roszczeń wierzycieli na podstawie art. 9 ust. 2c ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 121, poz. 770 ze zm.) pociąga za sobą wygaśnięcie hipotek zabezpieczających ich wierzytelności.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego z przepisu art. 9 ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym wynika wprost, że Skarb Państwa nabywa nieodpłatnie z mocy prawa mienie podmiotów, o których mowa w ust. 2a z dniem 1 stycznia 2016 r. Tym zatem powód mógł skutecznie złożyć wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie tytułu egzekucyjnego przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) do dnia 1 stycznia 2017 r.

Poza sporem pozostawało, że powód nie złożył wniosku o wszczęcie egzekucji w tym terminie – jak podał w apelacji wniosek wysłał 31 sierpnia 2017 r. w konsekwencji przyjąć należało, że jego roszczenie, które było uprzednio zabezpieczone hipotekami wygasło.

Wygaśnięcie roszczeń wierzycieli na podstawie art. 9 ust. 2c skutkuje, wobec braku następstwa prawnego, wygaśnięcie hipotek, gdyż, jak wskazano, hipoteka wygasa wraz z wygaśnięciem wierzytelności którą zabezpiecza (art. 94 KWU)

Sąd Apelacyjny dodatkowo zwrócił uwagę, że również wniosek powoda z dnia 19 lipca 2017 r. wniesiony do Sądu Okręgowego w Szczecinie o udzielenie zabezpieczenia przeciwko obowiązanemu Skarbowi Państwa – Staroście (...) poprzez obciążenie udziału w wysokości 3714/10000 obowiązanego Skarbu Państwa w nieruchomości położonej w M. przy ul. (...), stanowiącej zabudowaną działkę gruntu o numerze (...) o powierzchni 0,3936 ha, dla której Sąd Rejonowy w Świnoujściu prowadzi księgę wieczystą nr (...) hipoteką przymusową do łącznej sumy 4.004.973 zł na rzecz wnioskodawcy L. N. został przez sąd oddalony.

W konsekwencji sąd pierwszej instancji zasadnie uznał, że powództwo podlegało oddaleniu z uwagi na brak legitymacji biernej po stronie pozwanych. W analizowanym przypadku wykazano, że pozwani nie posiadają statusu dłużnika rzeczowego wobec powoda, gdyż na dzień wniesienia powództwa nie przysługiwał im tytuł własności do nieruchomości z którymi powód wiązał roszczenia. Dodatkowo na przedmiotowych nieruchomościach nie została ujawniona hipoteka, w której wpisana jest wierzytelność powoda.

Chybione okazały się również zarzuty wskazujące na naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 235² w związku z art. 205³ § 2 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c, poprzez oddalenie wniosku powoda w zakresie udostępnienia akt wieczystoksięgowych oraz przeprowadzenia dowodów z dokumentów w tych aktach zamieszczonych po uprzednim się z nimi zapoznaniu, podczas gdy stosowny wniosek w tym zakresie został zgłoszony w terminie ustawowym, a ponadto nie została spełniona jakakolwiek z przesłanek uzasadniająca jego pominięcie, czy też oddalenie.

Zauważyć należy, że zarówno w pozwie, jak i kolejnych pismach procesowych powód wnosząc o przeprowadzenie dowodu z akt wieczystoksięgowych o nr (...) (lokal niemieszkalny – garaż) oraz nr (...) (dot. nieruchomości wspólnej) domagał się, aby Sąd zwrócił się do Wydziału Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Świnoujściu o nadesłania tych akt. Sąd Apelacyjny w tym miejscu wskazuje, że brak jest prawnej możliwości przesłania całych akt wieczystoksięgowych do innego sądu. Zgodnie z art. 36¹ ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece akta ksiąg wieczystych przechowuje się bowiem w sądzie (wieczystoksięgowym). Ustawodawca przewidział jedynie możliwość wydania dokumentów (z wyłączeniem dokumentów stanowiących podstawę wpisu), oraz wydawanie odpisów dokumentów zgromadzonych w aktach księgi wieczystej (art. 36¹ ust. 3 i 4 KWU). Powód nie wskazał z jakich konkretnie dokumentów z tych akt miałby być przeprowadzony dowód.

Oznacza to, że rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonym wyroku okazało się w pełni prawidłowe, co uzasadniało oddalenie apelacji powoda jako bezzasadnej. Z tego względu na podstawie art. 385 k.p.c. orzeczono jak w punkcie pierwszym sentencji.

Wysokość wynagrodzenia kuratora pozwanych w tym postępowaniu ustalono stosownie do treści § 1 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. 2013 p. 1476 w zw. z § 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej z dnia 9 marca 2018 r. (Dz.U. z 2018

r. poz. 536), biorąc pod uwagę zarówno wysokość stawki adwokackiej wg wartości przedmiotu sporu, ale także nakład pracy kuratora, który w postępowaniu odwoławczym sprowadził się do złożenia jednego pisma procesowego tj. odpowiedzi na apelację. Stąd też wniosek ten ponad kwotę 1000 zł. oddalono

Powód był reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu w konsekwencji Sąd Apelacyjny przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Szczecinie na rzecz Radcy Prawnego T. S. kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych, powiększoną o należny podatek VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym. Wysokość stawki wynagrodzenia pełnomocnika powoda ustalono na podstawie § 8 pkt 7 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu z dnia 3 października 2016 r. (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 68)

Artur Kowalewski Edyta Buczkowska-Żuk Zbigniew Ciechanowicz